

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα»

[COM(2016) 950 final]

(2017/C 288/08)

Εισηγητής: **Christian MOOS**Συνεισηγητής: **Jan Pie**

Αίτηση γνωμοδότησης	27.1.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	7. 4.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	31.5.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	526
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	104/1/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ένωσης και υποστηρίζει το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός κοινού Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας.

1.2 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για ένα σημαντικό ποιοτικό βήμα προόδου όσον αφορά την ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία με δεδομένο ότι η αμυντική αγορά και βιομηχανία της ΕΕ είναι υπερβολικά κατακερματισμένη, με αποτέλεσμα να προκαλούνται αναποτελεσματική κατανομή των πόρων, επικαλύψεις αρμοδιοτήτων, έλλειψη διαλειτουργικότητας και τεχνολογικά κενά.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο της στρατηγικής αυτονομίας σε προσδιορισμένους κρίσιμους τομείς ικανοτήτων και τεχνολογίας. Το ΝΑΤΟ παραμένει το θεμέλιο της ευρωπαϊκής συλλογικής άμυνας.

1.4 Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επιδιώκει κυρίως την προληπτική και πολυμερή διπλωματία. Οι στρατιωτικές ικανότητες αποτελούν, ωστόσο, ένα σημαντικό στοιχείο για την υλοποίηση της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας της.

1.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη κοινών αμυντικών ικανοτήτων είναι η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης, μεταξύ άλλων, με εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων, στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης για αμυντικούς σκοπούς.

1.7 Με τη βοήθεια των κονδυλίων της ΕΕ είναι δυνατόν να ενισχυθεί η καινοτομία σε τεχνολογικούς τομείς στους οποίους η σαφής διάκριση μεταξύ στρατιωτικών και μη στρατιωτικών σκοπών έχει καταστεί δύσκολη, αν όχι αδύνατη.

1.8 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ απορρίπτει το άνοιγμα των υφιστάμενων ταμείων που εξυπηρετούν οικονομικούς ή κοινωνικούς στόχους για αυστηρά αμυντικούς σκοπούς. Οι στόχοι του κανονισμού ΕΤΣΕ, τα ΕΔΕΤ και το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (COSME), καθώς και οι επενδύσεις της ΕΤΕπ, εξυπηρετούν μη στρατιωτικούς σκοπούς.

1.9 Η ΕΟΚΕ απορρίπτει την ειδική διάταξη βάσει της οποίας θα διατίθενται για την άμυνα εθνικοί δημοσιονομικοί πόροι στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Το εν λόγω Σύμφωνο πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της εμβάθυνσης της ΟΝΕ, και όχι σε ένα μόνο τομέα. Οι αμυντικές δαπάνες δεν πρέπει να αποσταθεροποιούν τα δημόσια οικονομικά.

1.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία Ταμείου Άμυνας με ξεχωριστά παράθυρα για την έρευνα και τις ικανότητες. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει να αυξηθεί, καθώς το παράθυρο έρευνας για την άμυνα δεν πρέπει να χρηματοδοτείται σε βάρος της έρευνας σε άλλους τομείς. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι το παράθυρο ικανοτήτων πρέπει να χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικές συνεισφορές. Η προμήθεια στρατιωτικών ειδών εκ μέρους των κρατών μελών δεν θα πρέπει να χρηματοδοτείται από τον ενωσιακό προϋπολογισμό.

1.11 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημιουργία ενός συμβουλίου συντονισμού. Οι τελικές αποφάσεις σε αυτό το συμβούλιο πρέπει να λαμβάνονται μόνο από μη στρατιωτικούς πολιτικούς εκπροσώπους.

1.12 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση της Επιτροπής για πλήρη εφαρμογή των οδηγιών ⁽¹⁾ σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις ενδοκοινοτικές μεταφορές αμυντικών προϊόντων. Πρέπει να γίνουν πολλά περισσότερα ώστε να διασφαλιστεί ιδίως η βέλτιστη χρήση της οδηγίας για τις μεταφορές.

1.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη κοινών προτύπων τόσο για τα όπλα όσο και τα είδη διπλής χρήσης, αποφεύγοντας ταυτόχρονα την επανάληψη υφιστάμενων προτύπων, ιδίως των προτύπων του ΝΑΤΟ.

1.14 Οι εξαγωγές όπλων θα πρέπει να περιορίζονται σε στρατηγικούς εταίρους και συμμάχους και απαιτούν ενδελεχή δημοκρατικό έλεγχο.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σειρά συγκρούσεων στις γειτονικές της περιοχές, όπως ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία, στις άμεσες συνέπειες των οποίων περιλαμβάνονται οι παγκόσμιες μετατοπίσεις πληθυσμών του 2015/16. Με την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία και της εμπλοκής της στον πόλεμο στην ανατολική Ουκρανία, παραβιάστηκε η εδαφική ακεραιότητα ενός ανεξάρτητου κράτους και, μαζί της, το διεθνές δίκαιο. Η Βόρεια Αφρική και η Μέση Ανατολή παραμένουν ασταθείς περιοχές και διατρέχουν κίνδυνο διάλυσης κρατών. Την ίδια στιγμή, η Ευρώπη και η Μέση Ανατολή δεν φαίνεται να αποτελούν πλέον βασικό μέρος της πολιτικής ασφάλειας των ΗΠΑ. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει αυξανόμενο κίνδυνο να βρεθεί στο περιθώριο των διεθνών υποθέσεων και να θεωρηθεί βάρος από τους υπερατλαντικούς εταίρους της.

2.2 Στο πλαίσιο των γεωστρατηγικών αυτών περιστάσεων και εξελίξεων στον τομέα της ασφάλειας, η Ευρώπη πρέπει να ενισχύσει τις ικανότητες ασφάλειας και άμυνάς της. Είναι σημαντικό να υπάρχει σαφής κατανόηση των κοινών στρατηγικών στόχων της Ένωσης, κάτι το οποίο εξακολουθεί να ελλείπει και χρειάζεται επειγόντως να αναπτυχθεί. Αυτή είναι η προϋπόθεση για τον προσδιορισμό των αναγκαίων κοινών και εθνικών ικανοτήτων που πρέπει να υποστηρίζονται από μια βιώσιμη ευρωπαϊκή αμυντική, τεχνολογική και βιομηχανική βάση.

2.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τα αιτήματα ⁽²⁾ που έχουν ήδη διατυπωθεί στις γνωμοδοτήσεις CCMI/116 (2013) και CCMI/100 (2012). Η Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ ⁽³⁾ και το σχέδιο εφαρμογής για την ασφάλεια και την άμυνα ⁽⁴⁾ παρέχουν επίσης σημαντικές προσεγγίσεις για τον σκοπό αυτό. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι επιτακτική ανάγκη να εφαρμοστούν με συνέπεια, σύμφωνα με τις διατάξεις της κοινής δήλωσης της ΕΕ και του ΝΑΤΟ του Ιουλίου 2016, καθώς και την αρχή των Ηνωμένων Εθνών για τη συλλογική ασφάλεια.

2.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βελτιστοποίηση των μη στρατιωτικών προληπτικών δράσεων και των στρατιωτικών ευρωπαϊκών αμυντικών ικανοτήτων είναι ζήτημα επείγον προκειμένου να διασφαλιστεί η ελευθερία και η ειρήνη στην Ευρώπη, να εξασφαλιστεί σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης που θα αντικατοπτρίζει τις αξίες της ΕΕ, όπως τα θεμελιώδη ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα, αλλά και να είναι η ίδια σε θέση να υποστηρίξει με επιτυχία τα παγκόσμια ειρηνευτικά μέτρα του ΟΗΕ.

2.5 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ απευθύνει ζητά να αναβαθμιστεί η ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία. Τάσσεται υπέρ της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ένωσης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μηχανισμού για «μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία» που προβλέπεται για τον σκοπό αυτό στα άρθρα 42 παράγραφος 6 και 46 της Συνθήκης ΕΕ και χαιρετίζει ως σημαντικό βήμα το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας κοινού Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας.

⁽¹⁾ Οδηγία 2009/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 146 της 10.6.2009, σ. 1)· οδηγία 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 216 της 20.8.2009, σ. 76).

⁽²⁾ Βλέπε επίσης τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Αναγκαιότητα ύπαρξης ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας: βιομηχανικές, καινοτόμες και κοινωνικές πτυχές» (ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 17) και «Μετάβαση προς έναν ανταγωνιστικότερο και αποδοτικότερο τομέα άμυνας και ασφάλειας» (ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 125).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η νέα στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 1).

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ασφάλεια και την άμυνα (14149/16), 14 Νοεμβρίου 2016.

2.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επίκριση της Επιτροπής όσον αφορά την υπερβολικά κατακερματισμένη αμυντική αγορά της ΕΕ, η οποία συνεπάγεται την αναποτελεσματική κατανομή των πόρων, επικάλυψη των αρμοδιοτήτων, έλλειψη διαλειτουργικότητας και τεχνολογικά κενά.

2.7 Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ βρίσκονται υπό πίεση για την εξυγίανση των δημόσιων προϋπολογισμών τους, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μπορεί πλέον να δικαιολογηθεί η αναποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για την αποφασιστική εφαρμογή συνεργατικών προσεγγίσεων. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η αύξηση της συνεργασίας στους τομείς προτεραιότητας που αναφέρει η Επιτροπή, αποτελεί μόνο το πρώτο βήμα.

2.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο της στρατηγικής αυτονομίας σε προσδιορισμένες κρίσιμες βιομηχανικές ικανότητες. Το ΝΑΤΟ παραμένει το θεμέλιο της ευρωπαϊκής ασφάλειας και κοινής άμυνας, όπως επαναλαμβάνεται στην κοινή δήλωση της ΕΕ και του ΝΑΤΟ. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό όλα τα μέλη του ΝΑΤΟ να μπορούν να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

2.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι δεν είναι όλα τα στοιχεία του σχεδίου δράσης νέα, όμως, χαιρετίζει τη σύσταση του Ταμείου Άμυνας. Ωστόσο, η ενέργεια αυτή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική βούληση συνεισφοράς επιπλέον χρημάτων από τους εθνικούς προϋπολογισμούς. Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με την έλλειψη προθυμίας ορισμένων κρατών μελών να ακολουθήσουν. Επιπλέον, η Επιτροπή πρέπει να ενισχύσει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη οδικού χάρτη για ένα ολοκληρωμένο πανευρωπαϊκό καθεστώς ασφάλειας του εφοδιασμού και τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των δύο οδηγιών περί άμυνας.

2.10 Ο Χάρτης πορείας της Μπρατισλάβας⁽⁵⁾ κινείται μεν προς τη σωστή κατεύθυνση, επαναλαμβάνει όμως παλαιά σχέδια στον τομέα της άμυνας. Πιο συγκεκριμένα, ο χάρτης πορείας στερείται στρατηγικής συνοχής, ενώ επικεντρώνεται σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό στην τρέχουσα πρόκληση που θέτει η κρίση της μετανάστευσης και στην προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Όντως οι μεγάλης κλίμακας μετακινήσεις πληθυσμών σχετίζονται με προκλήσεις για την ασφάλεια, από τη στιγμή όμως που θα εκδηλωθούν δεν μπορούν να επιλυθούν με στρατιωτικά μέσα.

2.11 Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη κοινών ικανοτήτων είναι η θέσπιση και ανάπτυξη μιας εσωτερικής αμυντικής αγοράς. Η ΕΟΚΕ έχει την άποψη ότι δεν είναι δυνατόν να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή βιομηχανική βάση χωρίς να εξεταστεί παράλληλα το ζήτημα των δεξιοτήτων. Οι αμυντικές βιομηχανίες εργάζονται συνεχώς με βάση την τεχνολογική πρωτοπορία και, ως εκ τούτου, απαιτούν εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Η πρωτοβουλία της Επιτροπής για τις δεξιότητες, η οποία αναφέρεται στο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα, ξετάζει το πρόβλημα αυτό και είναι, επομένως, ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη.

2.12 Η αύξηση των επενδύσεων και η ενίσχυση της συνεργασίας σε αυτόν τον βιομηχανικό τομέα συμβάλλει επίσης στη διατήρηση θέσεων εργασίας και στη δημιουργία απασχόλησης. Ωστόσο, ο αγώνας για την καταπολέμηση της ανεργίας στην Ευρώπη, δεν πρέπει να αποτελεί την κινητήρια δύναμη αποφάσεων για τις αμυντικές επενδύσεις. Η ανεργία θα πρέπει να μειωθεί με διαφορετικές μεθόδους απ' ό,τι μέσω των αμυντικών επενδύσεων. Η ενίσχυση των ευρωπαϊκών αμυντικών ικανοτήτων θα πρέπει να καθοδηγείται αποκλειστικά από στρατηγικές θεωρήσεις και εις βάθος εκτίμηση τού τι είναι αναγκαίο για την προστασία της Ευρώπης και τη διασφάλιση της ικανότητάς της για οικοδόμηση συμμαχιών. Αυτό δεν πρέπει να θέσει σε κίνδυνο τα δημόσια οικονομικά. Ειδικότερα, η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επιδιώκει κυρίως την προληπτική και πολυμερή διπλωματία. Ωστόσο, οι στρατιωτικές ικανότητες είναι καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ.

2.13 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η έρευνα για την άμυνα μπορεί επίσης να έχει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη μη στρατιωτικών τεχνολογιών και αντίστροφα.

2.14 Η σαφής διάκριση μεταξύ στρατιωτικού και μη στρατιωτικού σκοπού είναι όλο και πιο δύσκολη όσον αφορά τις επιθέσεις στον κυβερνοχώρο και όταν εξετάζονται επίσης η εσωτερική και η εξωτερική ασφάλεια που έχουν γίνει όλο και πιο αλληλένδετες.

2.15 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η έρευνα, λ.χ. με θέμα την τεχνολογία ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, μπορεί να έχει αμυντικό ή και μη στρατιωτικό χαρακτήρα, με πολλά παραδείγματα. Ως εκ τούτου, εξυπακούεται ότι αυτού του είδους η καινοτομία και η ανάπτυξη μπορούν και πρέπει να χρηματοδοτούνται επίσης από τα υφιστάμενα ευρωπαϊκά προγράμματα όπως ο «Ορίζοντας 2020». Ωστόσο, η έρευνα αυστηρά στον τομέα της άμυνας, με αυτήν και μόνο τη σκοπιμότητα, πρέπει να εξετάζεται χωριστά.

2.16 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία μιας περισσότερο ολοκληρωμένης αμυντικής βιομηχανίας και κοινής αμυντικής αγοράς στην Ευρώπη. Ο στόχος αυτός δεν θα πρέπει να περιορίζεται στις σημαντικότερες χώρες παραγωγής. Κατά την υλοποίηση της αμυντικής έρευνας και των αμυντικών προγραμμάτων, οι υφιστάμενες ικανότητες τόσων ενδιαφερομένων κρατών μελών όσων ενδείκνυται, πρέπει να χρησιμοποιούνται για να ενισχυθεί η δέσμευση στον κοινό σκοπό.

⁽⁵⁾ Πρόγραμμα εργασίας που υπέβαλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Προεδρία του Συμβουλίου και ο πρόεδρος της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση των 27 αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στις 16 Σεπτεμβρίου 2016, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/16-bratislava-declaration-and-roadmap>.

2.17 Η ΕΟΚΕ απορρίπτει το άνοιγμα των υφιστάμενων ταμείων που εξυπηρετούν οικονομικούς ή κοινωνικούς στόχους για αμυντικούς σκοπούς, αλλά και για τη θεώρηση των αμυντικών δαπανών στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας που περιορίζεται στην αμυντική έρευνα και την ανάπτυξη και απόκτηση στρατιωτικών ικανοτήτων. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διαχωρίζεται σαφώς από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) και να μην περιλαμβάνει εξαιρέσεις όπως «έκτακτα μέτρα», όπως αναφέρεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

2.18 Όσον αφορά όλες τις πτυχές μιας μελλοντικής αμυντικής ένωσης, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για την πλήρη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και συνεχή διάλογο μεταξύ πολιτικών, στρατιωτικών και της κοινωνίας των πολιτών. Ως συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ και εκπρόσωπος όλων των μεγάλων ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να ενεργεί ως βασικός εταίρος στον τομέα της αμυντικής πολιτικής.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας

3.1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία Ταμείου Άμυνας με παράθυρο έρευνας και παράθυρο ικανοτήτων, τα οποία θα πρέπει να είναι σε πλήρη λειτουργία από το 2020 και μετά.

3.1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ξεχωριστές πηγές χρηματοδότησης για τα δύο «παράθυρα». Ωστόσο, το παράθυρο της έρευνας για την άμυνα δεν πρέπει να χρηματοδοτείται εις βάρος της έρευνας σε άλλους τομείς. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι το παράθυρο ικανοτήτων πρέπει να χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικές συνεισφορές. Εφόσον η ΕΕ δεν διαθέτει τα δικά της μεταβλητά έσοδα, η προμήθεια των στρατιωτικών ικανοτήτων των ενόπλων δυνάμεων παραμένει αρμοδιότητα των κρατών μελών. Ως εκ τούτου, ο προϋπολογισμός της ΕΕ δεν θα πρέπει να καλύπτει ούτε τις εθνικές προμήθειες μέσω του «παραθύρου ικανοτήτων» του σχεδιαζόμενου Ταμείου Άμυνας.

3.1.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση δημιουργίας συμβουλίου συντονισμού. Ωστόσο, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του συμβουλίου αυτού θα πρέπει να συμμετέχουν μόνον πολιτικοί εκπρόσωποι. Οι εκπρόσωποι των στρατιωτικών, των βιομηχανιών και της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμμετέχουν με συμβουλευτική ιδιότητα. Δικαίωμα συμμετοχής και έκφρασης στο εν λόγω συμβούλιο πρέπει να έχει και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.1.4 Ο ρόλος της Επιτροπής σε προγράμματα συγχρηματοδότησης θα πρέπει να περιορίζεται στο παράθυρο της έρευνας, ταυτόχρονα δε θα πρέπει να μεριμνήσει για ένα ειδικό, σαφώς διαχωρισμένο πρόγραμμα αμυντικής έρευνας της ΕΕ για μετά το 2020 για τον σκοπό αυτό ⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα η εκτέλεση του προγράμματος να ανατεθεί στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ).

3.1.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις για τις συνεργατικές συμβάσεις προμηθειών ώστε να μειωθούν οι υψηλοί επενδυτικοί κίνδυνοι που συνδέονται με τον συγκεκριμένο κλάδο για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

3.1.6 Θα πρέπει να αξιοποιηθούν πιθανές συνέργειες μεταξύ της πολιτικής και της αμυντικής έρευνας, εντούτοις η στήριξη μη στρατιωτικών ερευνητικών δραστηριοτήτων με τη χρήση ταμείων της ΕΕ («Ορίζοντας 2020») δεν θα πρέπει να προσανατολίζεται προς στρατιωτικούς σκοπούς σε βάρος άλλων τομέων.

3.1.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συγκέντρωση εθνικών πόρων για την απόκτηση νέων αμυντικών ικανοτήτων. Είναι αμφίβολο εάν ο ετήσιος κοινός στόχος των 5 δις ευρώ για το παράθυρο ικανοτήτων θα αποδειχθεί επαρκής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθούν προπαρασκευαστικές μελέτες, ώστε να εξεταστεί το εν λόγω ποσό αναφοράς, όπως προβλέπεται στο σχέδιο δράσης. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, το ετήσιο ποσό κοινής χρηματοδότησης θα πρέπει να προσανατολίζεται προς την επίτευξη των στόχων δημιουργίας μεγαλύτερων συνεργιών, ελαφρύνοντας τη δημοσιονομική πίεση ενώ παράλληλα επιτυγχάνονται η απόκτηση και η διασφάλιση αμυντικών ικανοτήτων.

3.1.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον σχεδιασμό του παραθύρου ικανοτήτων όπως περιγράφεται από την Επιτροπή, δηλαδή την κεντρική δομή (umbrella structure) για το πλαίσιο, καθώς και τους κανόνες για την κοινή χρηματοδότηση και το δεύτερο επίπεδο που αποτελείται από συγκεκριμένα έργα των συνεργαζόμενων κρατών μελών. Είναι λογικό τα μεμονωμένα έργα να ορίζονται σαφώς από την άποψη ποιότητας και ποσότητας, αλλά και να είναι οικονομικά ανεξάρτητα μεταξύ τους.

3.1.9 Υποστηρίζεται η ανάπτυξη μόνιμης δομής κεφαλαίου για το παράθυρο ικανοτήτων. Η ευθύνη πρέπει να βαρύνει τα κράτη μέλη ως μετόχους. Η ΕΟΚΕ απορρίπτει την ειδική διάταξη βάσει της οποίας θα διατίθενται για τον σκοπό αυτό εθνικοί δημοσιονομικοί πόροι στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

⁽⁶⁾ Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αμυντική Ένωση [2016/2052 (INI)].

3.1.10 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 41 της ΣΕΕ, η χρηματοδότηση στρατιωτικών επιχειρήσεων δεν δύναται να καταλογισθεί στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Μια παρέκκλιση από αυτή την αρχή θα αντέβαινε στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών (άρθρο 42 παράγραφος 1 της ΣΕΕ).

3.2 Τόνωση των επενδύσεων στις αλυσίδες εφοδιασμού στον τομέα της άμυνας

3.2.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης για αμυντικούς σκοπούς. Δεν θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα πλαίσια του ΕΤΣΕ, των ΕΔΕΤ και του προγράμματος COSME στις δαπάνες όπλων. Ωστόσο, οι στόχοι του κανονισμού ΕΤΣΕ, τα ΕΔΕΤ και το πρόγραμμα COSME, καθώς και οι επενδύσεις της ΕΤΕπ, εξυπηρετούν μη στρατιωτικούς σκοπούς. Άλλωστε, η χρήση των ταμείων αυτών για στρατιωτικούς σκοπούς θα ενείχε τον κίνδυνο περαιτέρω αλληλεπικάλυψης και κατακερματισμού της αμυντικής αγοράς.

3.2.2 Δεδομένου ότι η ΕΕ χρειάζεται μια υγιή και βιώσιμη αμυντική, βιομηχανική και τεχνολογική βάση, η πρόκληση έγκειται στο να αξιοποιηθεί η ετοιμότητα της ΕΕ για τη χρηματοδότηση της βάσης αυτής χωρίς ανεπιθύμητες εξαρτήσεις από τις εξαγωγές. Οι εξαγωγές όπλων θα πρέπει να περιορίζονται σε στρατηγικούς εταίρους και συμμάχους και δεν θα πρέπει να καθοδηγούνται από άλλους οικονομικούς παράγοντες που ενδεχομένως συμβάλλουν στην τροφοδότηση συγκρούσεων σε άλλα μέρη του πλανήτη. Επί του παρόντος, υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες ακόμη και όσον αφορά ορισμένους συμμάχους. Ως εκ τούτου, οι εξαγωγές όπλων απαιτούν ενδελεχή δημοκρατικό έλεγχο.

3.2.3 Υποστηρίζεται η προώθηση περιφερειακών πόλων αριστείας. Κάτι τέτοιο θα πρέπει να γίνεται επίσης μέσα από το παράθυρο της έρευνας και το ειδικό πρόγραμμα της ΕΕ που πρόκειται να συσταθεί.

3.3 Επέκταση της εσωτερικής αγοράς για τα αμυντικά είδη

3.3.1 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για μια καλά σχεδιασμένη ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική στον τομέα της άμυνας με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κρατικών προδιαγραφών και δημόσιας χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου υποστηρίζει την έκκληση της Επιτροπής για πλήρη εφαρμογή των οδηγιών σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις ενδοκοινωνικές μεταφορές αμυντικών προϊόντων.

3.3.2 Σύμφωνα με το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να εξαιρούν τις συμβάσεις άμυνας και ασφάλειας από τους κανόνες εάν είναι απαραίτητο για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειάς τους. Με τις δύο οδηγίες 2009/81/ΕΚ και 2009/43/ΕΚ, η απαλλαγή αυτή είναι πλέον δυνατό να μειωθεί στο απολύτως απαραίτητο. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επίκριση όσον αφορά το γεγονός ότι ένα πολύ σημαντικό μέρος της προμήθειας στρατιωτικών ειδών εξακολουθεί να μην πραγματοποιείται βάσει των κανόνων της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις και θεωρεί ότι υπάρχουν δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων στο σημείο αυτό, που θα μπορούσαν να επενδυθούν αποτελεσματικότερα στο πλαίσιο του Ταμείου Άμυνας.

3.3.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια απλοποιημένη διαδικασία αδειοδότησης μέσω γενικών αδειών για τη μεταφορά στρατιωτικών ειδών εντός της ενιαίας αγοράς. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις οδηγίες και συστάσεις για την ερμηνεία που έχουν ανακοινωθεί. Εντούτοις, πρέπει να γίνουν πολλά περισσότερα ώστε να διασφαλιστεί ιδίως η βέλτιστη εφαρμογή της οδηγίας για τις μεταφορές.

3.3.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης μελέτες σχετικά με την ασφάλεια του εφοδιασμού με πρώτες ύλες στο πλαίσιο της στρατηγικής για τις πρώτες ύλες, καθώς και για την αντικατάσταση των πρώτων υλών ζωτικής σημασίας. Παράλληλα, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραιτήθηκε από την εντολή της, του Δεκεμβρίου του 2013, να αναπτύξει οδικό χάρτη για ένα ολοκληρωμένο πανευρωπαϊκό καθεστώς ασφάλειας του εφοδιασμού, ο οποίος θα μπορούσε επίσης να συμβάλει σε μια πολιτικά φιλόδοξη εφαρμογή της οδηγίας για τις μεταφορές.

3.3.5 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι μια εύρυθμη ενιαία αγορά για τα είδη άμυνας πρέπει να αποτελεί βασικό στόχο του σχεδίου δράσης. Είναι αδιανόητη η αμυντική ένωση χωρίς πρόσβαση στη διασυνοριακή αγορά και στις ανοιχτές αλυσίδες εφοδιασμού. Ειδικότερα οι ΜΜΕ, οι οποίες διακρίνονται για σημαντικές καινοτομίες στον τομέα, πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών.

3.3.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη κοινών προτύπων και την επίτευξη πλήρους διαλειτουργικότητας τόσο για τα όπλα όσο και τα είδη διπλής χρήσης, αποφεύγοντας ταυτόχρονα την επανάληψη υφιστάμενων προτύπων, ιδίως των προτύπων του ΝΑΤΟ. Ένας αντίστοιχος οδικός χάρτης είχε ήδη προβλεφθεί για το 2014 ⁽⁷⁾.

(7) Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 19/20 Δεκεμβρίου 2013 (EUCO 217/13).

3.3.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη αξιόπιστων, ασφαλών και οικονομικά αποδοτικών υπηρεσιών δορυφορικών επικοινωνιών για τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές αρχές, παράλληλα με τις επενδύσεις σε ευρωπαϊκά διαστημικά ταξίδια.

3.3.8 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση της αδιευκρίνιστης σχέσης μεταξύ πολιτικής και στρατιωτικής χρήσης του συστήματος Copernicus, καθώς επίσης και του γεγονότος ότι οι στρατιωτικές αρχές αποτελούν βασικό εταίρο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (ΕΟΔ), τόσο ως συν-προγραμματιστές όσο και ως χρήστες. Χρήσιμες συνέργειες θα μπορούσαν να αναπτυχθούν από την άποψη αυτή. Η χρήση του Copernicus πρέπει, ωστόσο, να αξιολογηθεί συλλογικά από πολιτική, επιστημονική και στρατιωτική άποψη. Η στρατιωτική χρήση δεν θα πρέπει να επιβαρύνει τη διαστημική πολιτική της ΕΕ ή να επηρεάσει τη μη στρατιωτική χρήση του συστήματος.

3.3.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την ενίσχυση των ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας στον κυβερνοχώρο, καθώς και της πολιτικής/στρατιωτικής συνεργασίας βάσει της στρατηγικής της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο⁽⁸⁾.

3.3.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει κοινές προσεγγίσεις για την προώθηση της ασφάλειας στη θάλασσα τόσο στον δημόσιο όσο και στον στρατιωτικό τομέα, καθώς και τη βελτιστοποίηση των διαλειτουργικών ικανοτήτων θαλάσσιας επιτήρησης.

Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽⁸⁾ Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο: Για έναν ανοικτό, ασφαλή και προστατευμένο κυβερνοχώρο JOIN (2013) 1 final· συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας με τίτλο «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο: Για έναν ανοικτό, ασφαλή και προστατευμένο κυβερνοχώρο» (11357/13).